

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3318/2019
06.11.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужилаца АА и мал. ББ, чији је законски заступник АА, обоје из ..., са привременим боравком у ..., чији су пуномоћници Небојша Шепарац, адвокат из ... и Вера Пауновић, адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., чији је пуномоћник Владимир Тодорић, адвокат из ..., ради измене одлуке о начину одржавања личних односа са мал. дететом и делимичног лишења родитељског права и по противтужби тужиоца ВВ из ..., против тужене АА из ..., са привременим боравком у ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права и лишења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца ВВ, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 118/19 од 25.04.2019. године, у седници одржаној 06.11.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог-противтужиоца ВВ, изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 118/19 од 25.04.2019. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Јагодини П2 161/2017 од 18.12.2018. године, која је исправљена решењем истог суда П2 161/17 од 18.02.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље АА, те је тужени ВВ, делимично лишен родитељског права по питањима која битно утичу на живот мал. ББ, рођеног ... године и то питањима која се тичу образовања детета и пребивалишта детета да одлучује заједнички и споразумно са другим родитељем, тужиљом АА, што је тужени ВВ, дужан да призна и трпи правне последице ове одлуке. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев туженог ВВ и промењена је пресуда Основног суда у Јагодини П2 442/2010 од 24.10.2011. године, те је потпуно лишена родитељског права тужиља АА у односу на малолетно дете странака ББ, рођеног године. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца АА и мал. ББ, којим је предложено да суд уреди начин одржавања личних односа мал. ББ са оцем ВВ, њиховим виђањем, тако што ће тужени ВВ боравити са дететом три пута недељно од 10,00 до 18,00 часова у ..., по моделу њиховог виђања, у време када мајка са мал. дететом у време школског распуста борави у Србији, што је тужени ВВ дужан да призна и трпи правне последице одлуке. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев туженог ВВ којим је предложио да

се мал. ББ повери на самостално вршење родитељског права њему као оцу детета, који преузима улогу законског заступника мал. ББ, да се утврди одржавање личних односа између тужиље и мал. детета по постојећем моделу виђања који се односи на оца детета, да се обавезе тужена АА, да на име доприноса у издржавању мал. детета даје тужиоцу месечно 5.000,00 динара сваког 01. до 05. у месецу почев од правноснажности одлуке па убудуће и да се обавезе тужила да накнади трошкове парничног поступка. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ВВ којим је предложио измену пресуде Основног суда у Јагодини П2 442/10 од 24.10.2011. године да тужени ВВ и тужена АА као родитељи мал. ББ, врше заједнички споразумно родитељско право према сину мал. ББ, иако не воде заједнички живот, ако закључе споразум о заједничком вршењу родитељског права и ако суд процени да је тај споразум у набојљем интересу детета сходно одредбама члана 75. став 2. и члана 76. Породичног закона, те да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ВВ којим је предложио да се измени пресуда Основног суда у Јагодини П2 442/10 од 24.10.2011. године, те да се делимично лиши родитељског права тужена АА по члану 82. став 3. Породичног закона, према мал. детету ББ, у делу образовања и васпитања детета из садржине родитељског права, као и питања која битно утичу на живот детета, а односе се на промену пребивалишта детета, образовање детета, предузимање већих медицинских захвата и располагања имовином детета велике вредности, да се утврди одржавање личних односа између тужиоца и мал. детета ББ на начин и у време по постојећем моделу виђања, с тим да буду обухваћени сви државни празници Републике Србије и да се дода још један дан за виђање – уторак или по новом моделу виђања на предлог Градског центра за социјални рад у ..., а да одлука у погледу обавезе издржавања мал. детета на терет тужиоца ВВ остаје неизмењена, као и да се обавезе тужила да туженом накнади трошкове парничног поступка. Ставом седмим изреке, одлучено је да странке саме сnose своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 118/19 од 25.04.2019. године, ставом првим изреке, укинута је пресуда Основног суда у Јагодини П2 161/2017 од 18.12.2018. године, исправљена решењем истог суда П2 161/17 од 18.02.2019. године, у ставу првом, другом, трећем, четвртном, шестом и седмом изреке. Ставом другим изреке, уређен је начин одржавања личних односа малолетног детета странака ББ са туженим ВВ из ... као оцем, тако што ће дете бити са оцем у Србији једне седмице током зимског распуста и три седмице током летњег распуста, три пута седмично, понедељком, средом и петком од 10,00 часова до 18,00 часова, а уколико дете дође у Србију у другим периодима године по истом распореду док борави у Србији, с тим што ће отац дете преузимати и враћати испред зграде ... у ..., као и када отац борави у Италији, у месту у коме малолетни ББ живи, викендом, суботом и недељом, по пет сати током дана, у време када обавезе детета то дозвољавају, у присуству социјалног радника, што је тужила АА, са привременим боравком у Италији, дужна да омогући, с тим што је тужила АА дужна да туженог ВВ обавести о тачном времену доласка у Србију током зимског и летњег распуста, као и евентуално у другим периодима године 15 дана пре планираног доласка у Србију као и да тужени ВВ обавести тужилу АА о тачном времену доласка у Италију 15 дана пре планираног доласка у Италију, а тужила АА је дужна да одмах након тога обавести социјалног радника о терминима и периоду времена које ће тужени ВВ провести са дететом и да обезбеди присуство социјалног радника у време када се дете виђа са оцем, све под претњом принудног извршења, па се овом одлуком мења пресуда Основног суда у Јагодини П2 256/13 од 27.11.2013. године. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље АА да се

тужени ВВ делимично лиши родитељског права по питањима која битно утичу на живот мал. детета ББ, рођеног године и то питањима која се тичу образовања детета и пребивалишта детета, да одлучује заједнички споразумно са другим родитељем, тужиљом АА, што је тужени ВВ дужан да призна и трпи правне последице ове одлуке. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев туженог ВВ да се измени пресуда Основног суда у Јагодини П2 442/10 од 24.10.2011. године и да се тужиља АА из ..., са привременим боравком у Италији по члану 81. став 2. тачка 5. Породичног закона, потпуно лиши родитељског права према мал. детету странака ББ, да се малолетни ББ повери туженом ВВ као оцу на самостално вршење родитељског права, који преузима улогу законског заступника мал. ББ, да се утврди одржавање личних односа између тужиље АА и мал. детета по постојећем моделу виђања који се односи на оца детета и да се обавезе тужиља АА да на име доприноса у издржавању мал. детета плаћа месечно 5.000,00 динара сваког 01. до 05. у месецу почев од правноснажности пресуде па убудуће. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ВВ да се измени пресуда Основног суда у Јагодини П2 442/10 од 24.10.2011. године и да се тужиља АА по члану 82. став 3. Породичног закона делимично лиши родитељског права према мал. детету странака ББ у делу образовања и васпитања детета и садржини родитељског права као и питањима која битно утичу на живот детета, а односе се на промену пребивалишта детета, образовање детета, предузимање већих медицинских захвата и располагања имовином детета велике вредности, да се уреди одржавање личних односа између туженог ВВ и мал. детета ББ на начин и у време по постојећем моделу виђања, с тим да буду обухваћени сви државни празници Републике Србије и да се дода још један дан за виђање – уторак или по новом моделу виђања на предлог Градског центра за социјални рад у ..., а да одлука у погледу обавезе издржавања мал. детета на терет туженог ВВ остаје неизмењена. Ставом шестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени-противтужилац ВВ је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр.72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је утврдио да ревизија туженог-противтужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, мал. тужилац ББ рођен је ... године у ванбрачној заједници између тужиље АА и туженог ВВ. Пресудом Основног суда у Јагодини П2 442/10 од 24.10.2011. године, родитељско право према мал. ББ поверено је на самостално вршење мајци АА (тада АА1) из ..., и одређено да ће дете имати пребивалиште где је пребивалиште мајке. Пресудом истог суда П2 53/12 од 17.09.2012. године уређен је начин одржавања личних односа туженог ВВ, са дететом мал. ББ, тако што ће ВВ боравити са дететом сваког петка од 11,00 до 12,00 часова у Градском центру за социјални рад у ... у присуству стручних радника Центра, а у прво време и у присуству тужиље АА као мајке, са каснијим постепеним навикавањем детета само на присуство оца и стручних радника у просторији у којој ће се контакти одвијати и обавезан је тужени да на име доприноса за издржавање мал. ББ плаћа 5.000,00 динара

месечно почев од 03.12.2010. године па убудуће. Пресудом Основног суда у Јагодини П2 256/13 од 27.11.2013. године, уређено је одржавање личних односа тужиоца ВВ са мал. ББ, тако што ће мал. ББ проводити сваку суботу са оцем у времену од 10,00 до 18,00 часова, на тај начин што ће отац преузимати мал. ББ испред ... у ... и враћати мал. ББ испред куће у којој живи са мајком АА, а мал. ББ ће са оцем проводити сваки други рођендан (први дан), с тим да 2013. године, први дан проведе код оца, а други дан код мајке, а 2014. године први дан рођендана проведи код мајке, а други код оца и тако наизменично; отац ће дете преузимати у 10,00 сати испред ... у ..., а враћати га у 18,00 сати испред куће где дете живи са мајком, а мал. ББ ће код оца боравити наизменично сваког другог верског и државног празника првог дана (Божих, Ускрс и Нова година) у наведеном термину, као и на дан крсне славе оца од 10,00 до 18,00 сати, те да је овом одлуком о одржавању личних односа мал. детета са оцем промењена пресуда Основног суда у Јагодини П2 53/12 од 17.09.2012. године. Како је између родитеља мал. ББ дошло до проблема приликом виђања детета са туженим ВВ, и то када је тужени требало да преузима дете испред ... у ... тужиља АА се обраћала Градском центру за социјални рад у Тужиља АА је подносила пријаве против туженог ВВ, полицији и надлежном тужилаштву у Јагодини, а и тужени ВВ је подносио пријаве полицији и надлежном Тужилаштву против тужиље АА, те су надлежни органи спроводили поступке по поднетим пријавама. Пресудом Основног суда у Јагодини К 16/17 од 27.02.2017. године, АА је оглашена кривом што је у временском периоду од 21.04.2012. године до 16.07.2016. године у данима који су ближе одређени у пресуди, онемогућавала извршење одлуке надлежног органа којом је одређен начин одржавања личних односа мал. АА и оца ВВ, на тај начин што дете није доводила на места где би га отац ВВ по тим одлукама преузимао, с тим што је са мал. ББ 02.07.2015. године напустила територију Републике Србије, чиме је извршила продужено кривично дело одузимања мал. лица, па јој је изречена условна осуда казне затвора од три месеца условно за годину дана. Пресудом Основног суда у Јагодини К 309/17 од 05.02.2018. године, АА је као окривљена оглашена кривом што је 12.08.2017. године, у ..., онемогућавала извршење одлуке надлежног органа којом је одређен начин одржавања личних односа мал. ББ и његовог оца ВВ, тако што није поступала по правноснажној пресуди тог суда П2 256/2013 од 27.11.2013. године, којом је утврђено одржавање личних односа оштећеног ВВ са мал. дететом ББ, на тај начин што је са мал. дететом 09.08.2017. године, напустила територију Србије, чиме је извршила кривично дело одузимање мал. лица, па јој је изречена условна осуда, казне затвора од шест месеци, условно за две године. Пресудом Основног суда у Јагодини К 279/14 од 11.05.2015. године, ВВ је оглашен кривим што у периоду од 01.01.2014. године до 31.05.2014. године, није давао издржавање за лице које је дужан по закону да издржава, свог мал. сина ББ, а та дужност је утврђена извршном судском одлуком, чиме је извршио кривично дело недавања издржавања, па му је изречена условна осуда казне затвора од три месеца условно за годину дана. Тужиља АА је 27.05.2015. године, у току трајања ове парнице, закључила брак са ГГ и по закључењу брака је са супругом и мал. сином ББ отишла да живи и ради у Италију, где је њен супруг већ живео и радио. Од тада тужиоци живе са пријављеним местом становања на адреси ГГ и поседују боравишне дозволе и личне карте Републике Италије. Тужилац мал. ББ је уписан у Основну школу у Италији, школске ... године коју редовно похађа. Тужиља АА је у браку са ГГ ... године добила сина. Из извештаја Општинске социјалне службе у Италији о мал. ББ, утврђено је да је социјални радник те службе контактирала учитељицу мал. ББ и организовала кућну посету како би проверила стамбене услове, па се у социјалној анамнези и извештају од 24.10.2017. године изјаснила да се у породици ГГ од октобра 2015. године, када су се први пут обратили тој служби за помоћ у поступку заштите

мал. ББ, ситуација није променила, да се АА и њен супруг брину о дечаку, да дете редовно похађа основну школу и одлично је уклопљен у средину. Такође је наведено да је социјални радник 04.09.2017. године, контактирана од стране ГГ ради објашњења везано за покретање поступка око заштите мал. лица, без обзира што је дете искључиво поверено мајци и без обзира на све претходне интервенције, да је ББ током завршне школске године био принуђен да напусти школу због одласка у Србију да би провео време са оцем, па је социјални радник контактирала ББ учитељицу и добила информацију да и поред тога што је дете изгубило пет месеци у школској години која се управо завршила, да се он одлично слаже са друговима у разреду, са интересовањем прати лекције и савесно ради домаће задатке и увек је чист, уредан и прикладно обучен за школске активности. По обављеној кућној посети, социјални радник се изјаснила да кућа изгледа чисто, уредно и удобно и да дечак има свој мали простор за игру. Такође је у извештају наведено да супружници АА-ГГ и институције које потписују социјалну анамнезу и извештај траже од суда да се дете виђа са оцем искључиво у периоду када ББ не похађа школу (приложен је школски календар за школску 2017/2018 годину) и у присуству васпитача, социјалног радника или чланова породице, а разлог за то је претходно понашање оца и бабе по оцу према мал. ББ. Социјални радник је истакла захтев да се отац виђа са дететом у време неких од наведених празника и у присуству васпитача, како би дете завршило школску 2017/2018 годину на територији општине где је настањено, са циљем да не изостаје из школе, као и да мал. лице буде заштићено, с тим што је наведено да не постоје разлози за предузимање мера социјалне заштите према мал. лицу. Током поступка достављено је више налаза и мишљења градског центра за социјални рад, па је тако у налазу од 12.09.2016. године Центар за социјални рад у Јагодини навео да извештај из Италије који су добили не садржи све релевантне информације неопходне за предлог модела виђања, те да је у интересу мал. детета да се његови контакти са оцем што пре успоставе и лични односи детета са оцем одвијају три пута недељно од 10,00 до 18,00 часова у време када мајка са мал. дететом борави у Србији. У налазу и мишљењу од 27.06.2018. године надлежни орган је навео да су АА и ВВ у вишегодишњем продуженом сукобу високог интензитета, који су ставили испред својих родитељских улога и потреба мал. детета, да је реч о родитељима између којих годинама постоји изражена нетрпељивост и дискредитовање другог родитеља у родитељској функцији, те да је њихова процена досадашњег родитељског функционисања и однос према заштити права мал. ББ да је мајка несавесно вршила родитељска права и дужности јер није поштовала право детета на континуирано виђање са оцем, које је кршено током живота у Србији и касније када га је без сагласности и одобрења другог родитеља одвела у Италију, уписала у школу и на тај начин онемогућила дете да одржава личне односе са другим родитељем. Даље је Центар изнео мишљење да има основа да се мајка делимично лиши родитељског права у делу подизања, чувања, васпитања, школовања и одлучивања о битним питањима по развој детета, с тим што мајци треба омогућити право на контакт са дететом које би се накнадно уредило, имајући у виду заштиту интереса детета за које би прекид контакта са мајком, на коју је дете током одрастања било доминантно упућено, представљало велико емоционално лишавање и губитак, који би били појачани новим измењеним околностима живљења на које дете треба да се адаптира. У односу на оца ВВ, наведено је да од 2010. године води активну борбу за право детета, али да неадекватно сарађује са стручним тимом Центра кривећи га за сваки свој неуспех током покренутих судских поступака, те да је сарадња са ВВ немогућа, јер показује емоционалну нестабилност и вербалну агресију према стручном тиму и није у могућности да своју пажњу усмери на разговор о детету и заштити интереса детета, те да је мишљења да због несавесног вршења родитељских дужности у виду нередовног уплаћивања издржавања мал. сину,

да ВВ треба делимично лишити родитељског права у погледу права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. Даље је Центар изнео мишљење да је потребно, ради правилног развоја детета и спречавања даљег занемаривања битних потреба детета, након делимичног лишавања родитељског права оба родитеља, мал. ББ заштити смештајем у едукованој хранитељској породици у Србији и применом старатељске заштите.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања правилно је другостепени суд применио материјално право када је изменио одлуку Основног суда у Јагодини П2 256/13 од 27.11.2013. године у погледу начина одржавања личних односа са родитељем са којим не живи који је у најбољем интересу детета и одбио захтев туженог – противтужиоца да тужила АА буде потпуно или делимично лишена родитељског права.

Породични закон у члану 61. прописује да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи (став 1), право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (став 2). Чланом 77. став 3. истог закона прописано је да један родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. Члан 81. став 1. истог закона прописује да родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права, члан 82. став 1. прописује да родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права, а став 3. истог члана прописује да родитељ који врши родитељско право може бити лишен права и дужности на чување, подизање, васпитање, образовање и заступање детета, те на управљање и располагање имовином детета.

По оцени Врховног касационог суда, тужила савесно врши права и дужности из садржине родитељског права, те нису испуњени услови прописани чланом 82. став 1. и 3. Породичног закона, за делимично лишење родитељског права, а посебно не услови који су прописани чланом 81. истог закона за потпуно лишење родитељског права. Наиме, тужила је током овог поступка закључила брак и са супругом и мал. сином ББ (према коме врши родитељско право) се преселила у Италију и на тај начин омогућила да дете има одговарајуће услове за живот и образовање, што се квалификује као доношење рационалних одлука које су у најбољем интересу детета. Противљење оца да дете има пребивалиште са мајком у иностранству, нема реалног основа, јер је против интереса детета, имајући у виду да мал. дете редовно похађа школу у Италији, одлично је уклопљено у средину и има добре услове становања, што је све утврђено на основу непосредног увида социјалног радника надлежне службе у Италији. С друге стране, налаз и мишљење Градског центра за социјални рад у Јагодини донет је без одговарајућег контакта, како са родитељима детета, тако и са самим дететом и притом је дат предлог да се дете смести у хранитељску породицу, без одговарајућег образложења што не може да буде у најбољем интересу детета. Врховни касациони суд оцењује да између родитеља детета постоји висок степен нетрпељивости, али да тужила пресељењем у Италију није имала намеру да дете одвоји од оца, већ да детету и себи обезбеди квалитетне услове за егзистенцију, јер је она родитељ коме је дете поверено на самостално вршење родитељског права судском одлуком. Мал. ББ је омогућено да има одговарајуће услове за живот и образовање и није од значаја да ли су ове потребе детета обезбеђене у Србији или у иностранству, већ да су обезбеђене на

квалитетан и одговарајућ начин. Тужени своје неразрешене конфликте у односу на тужилу усмерава на околност што је дете у иностранству, као и са тврдњама да му је на тај начин онемогућено да остварује личне односе са дететом. Међутим, туженом је омогућено да остварује личне односе са дететом и то пре свега на начин који ће бити најмање стресан за дете, јер ће проводити време са дететом за време школских распуста, као и у време када буде боравио у Италији. Одлазак оца у Италију је могућ са финансијске стране, имајући у виду да је у свом исказу, саслушан као парнична странка, навео да новац за издржавање и живот са својим сином има на претек, тако да може да виђа дете на начин како је другостепени суд правилно одредио. Малолетни ББ има у Италији све услове за добар социјално-психолошки развој, јер је измештен из средине у којој је морао да присуствује конфликтима, а сада живи у стабилним условима са мајком на коју је од свог рођења био усмерен и у породичном окружењу са млађим братом и очухом. Ценећи све одлучне чињенице другостепени суд је правилном применом члана 61. став 1. и 266. став 1. Породичног закона уредио начин одржавања личних односа туженог – противтужиоца ВВ са сином и изменио претходну пресуду Основног суда у Јагодини П2 256/13 од 27.11.2013. године, имајући у виду да дете и мајка сада бораве у другој средини.

Стога су неосновани ревизијски наводи да је побијаном пресудом погрешно примењено материјално право.

Приликом одлучивања, Врховни касациони суд је имао у виду наводе које је тужени истакао у ревизији да је тужила два пута кривично осуђена због одузимања мал. детета. Међутим, како су одлуке кривичног суда донете током овог поступка, на основу раније правноснажне пресуде којом је било одређено да је пребивалиште детета у Србији, те да је тужила поднела тужбу 08.07.2014. године управо ради измене те одлуке, наведене пресуде нису од утицаја на одлуку о томе да тужила треба да буде потпуно или делимично лишена родитељског права, имајући у виду да је правилно утврђено шта је у најбољем интересу детета.

**Председник већа - судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић